

1739.

1. ^aAlbinus, Fr. Henricus: Collegii iuriconsultorum . . . Decanus: . . . ad Dignitatis nem inauguralem (Christophori Sigismundi Guntneri) iurata. f.
2. Babinellus, Gebhardus Christianus: Ord. iuridici. -- Decanus: Lectori generali v. p. 1. (ad Dignitatem in eug. Johannis Fridrici Tackbusch iurata.)
3. Berger, de Guntelium, de: De rebus iurisdictionibus.
4. Bose, Georg Math.: Otia Wittenbergensia Critico-physica.
5. Brodes, Henricus: De Cicerone, iurisdictionis lecta ac interpretate speciatim in suis de iurisdictione libris.
6. Braekel, Joannes: De iurisdictione facultatis ad petitionem inferioris et superioris.
7. Carpfowius, Fr. Benedectus: De ficta necessitate Scabinorum in causa criminali, quae delegatur Committariis Rineptis.
8. ^aCollins, Christoph. Luovv: De sermone maritali cum uxore testamenti faciendo causa 2 Regum

9. Cellerius, Christoph Ludov.: Quando officester de testa-
mento transigatur non inspectis tabulis
10. Cellerius, Christoph Ludov.: De usufructu praesertim vltimae
saris
11. Cellerius, Christoph Ludov.: Utrum liberis actione quasi
calumniarum restitutiones parentum inefficaces rescire
possint.
12. Cellerius, Christoph Ludov.: De origine et virtute
iuris non scripti.
13. Hanaccius, Christianus: Iuris iudiciarii Saxonici
racionem ad negata femininum forensia
spectantem . . . tractatur.
- 14^{2^{te}} Hoffmannus, Fr. Guil.: De decanis et decanibus
28 exempl.
15. Hoffmannus, Fr. Guil.: Disputationes publicae ex
historia Germanica . . . indicit et ideas . . . curae.
Ius . . . iustitiae.

16. Haffmannus, Fr. Guilielmus: Ad concordatum Hen-
rici I et Callisti II de investitura episcoporum et abba-
tum . . . Disputabit
17. Krausius, Fr. Godefr.: De iuribus atque effectibus
simultaneae investiturae in feudo mere here-
ditario
18. ^{Fr.} Leyserus, Augustinus: Ord. iuridico Decanus: hector bar-
solentem (ad si opationem in ang. Michaelis Festo pari-
Wepkeri iussu tal)
- ~~19. Leyserus, Augustinus~~
20. ^{Fr.} Leyserus, Augustinus: De ueneficio ualjo Vergiffkes
oter Vergeben. Opf. Wittenburg 1739
21. ^{Fr.} Leyserus, Augustinus: De residuis.
22. ^{Fr.} Leyserus, Augustinus: De rapta.
23. ^{Fr.} Leyserus, Augustinus: De appellatione in causis
criminales ex iuribus Romano, Canonico, German-
nicis
24. Leyserus, Augustinus: De perniciosis
24. Schubert, Fr. Iacobus: De haeresi philosophica

25. Specht, Christianus: De stabulis, canponis, labor-
ni et impitio mercenariis

^{a, b}
26. Noms scripsit, Guillio et Bersam, Franse Gensileum: Vis-
sertatio historica, qua de Siluerio et Vigilio . . .
et potissimum illius in hunc lato anathemate
narrationes quosdam Beronii . . . examinan-
tas proponunt.

14. 7
1939 6.

MEDITATIONES PHILOSOPHICAE
DE
LVCTA
FACULTATIS ADPETITIVAE
INFERIORIS ET SUPERIORIS

QVAM
NVTV AMPLISSIMI PHILOSOPHORVM ORDINIS

1057

PRAESES
IOANNES BRVCKNER
PHILOSOPHIAE ET AA. LL. MAGISTER

PUBLICAE ERVDITORVM VENTILATIONI

H. L. Q. C.

SVBICIT

DEFENDENTE

IOANNE PAVLO VINHOLD

GEDANENSI.

WITTEBERGAE MDCCXXXIX.

OVIDIVS

Tristium Lib. I. Elegia VI.

Et veniam pro laude peto: laudatus abunde,
Non fastiditus si tibi, LECTOR, ero.

Q. D. B. V.

PRAEFAMEN.

Aſa conclamando & in itinere quodam litterario iſte, quem cernis, enatus eſt foetus; ſeu potius abortus, cuius ne te terreat adſpectus, paucis mihi, beneuole lector, monendus videris. Lucta tibi ſiſtitur plurimis mortalium quam maxime luctuoſa, paucis grata, omnibus neceſſaria. Cum enim ad vnum omnes, niſi voluntas eorum, virtute vindice, ex ſeruitute morali eluctetur, prauis animi propenſionibus excrucientur & perpetuo adfectum diſſimorum dominio ſubiaceant ſero aut nunquam manumittendi & in libertatem vindicandi: non niſi excordes & brutorum more viuentes tam ſordidum æquo animo eſſe & manere velle credo mancipium. Conſultum hac in re & prouiſum miſeris mortalibus eſſe rationis & reuelationis, concentu quam ſuauiſſimo, teſtantur oracula. Vtraque non prole-

A

riam

riam merentur peruestigationem. Atque hæc est ratio, cur prius nobis aliqua cura tractandum sumserimus argumentum.

Antiquissimos iam & cordatissimos materiæ nostræ considerationem quam maxime vellicasse constat morum præceptores. Quamvis enim intellectus verum falsumque distincte perspiceret, voluntas quoque bonum, natura sua, concupisceret: animaduerterunt tamen in animo nescio quid, quod distinctissimos conceptus, iucundissimas rerum repræsentationes turbaret & mentem in contraria aut illecebris inuitaret, aut summo impetu raperet. Triticissimum est illud Medea: Video meliora proboque, Deteriora sequor. Quid PYTHAGORAS, SOCRATES & familia Academica hæc de re senserint, erudite recenset STANLEIVS in Historia Philosophica & DIOGEN. Laert. Lib. VIII.

ARISTOTELIS amici istum mentis tumultum pugnam dicebant rationis & appetitus sensitivi, quam sententiam & recentiorum nonnulli exosculantur. Si vero rem iusta lance ponderemus, in pugna hæc facultates mentis, hoc est, facultatem cognoscitiuam & appetitiuam nequaquam inter se contendere; sed voluntatem tantum modo in hanc, modo in aliam partem pro motiuorum diuersitate trahi & rapi obseruabimus. Obseruatum hoc est ab æui nostri Philosophis & quidem feliciori cum successu, a quo diligentior & curatior Psychologiæ ratio habita est, ita, vt primum ad omnes animi mutationes attenderent easque accuratissime notarent, vnde Psychologia Empirica, deinde ratiociniorum opæ ex notatis multa deducerent antea ignota: vnde

de Psychologia Rationalis ortum traxit, de cuius usu solidissime tractant BÜLFINGERI Dilucidationes pag. 228.

Nec defuerunt quorum vestigia in materia nostra premeremus. Ornamentum & decus illud Germaniae aequae ac Fridericianae Illustris eximium, HEINECCIUS in Elementis suis Philosophiae Rationalis & Moralis scite hac de re commentatus est Part. II. Cap. IV. Sect. III. nec non incomparabilis ille Tubingensium Philosophus CANZIVS in elegantissimo, quod nuper editum est titulum ferens: Disciplinae Morales omnes nexu perpetuo traditae, opere. Ex dissertationibus perplacuerunt nobis Clarissimi Rectoris CAROVII, de Gradibus virtutum: STELVAGII de Obduratione: CORVINI de Consuetudinibus: HASSENI de pugna appetitus sensitiui & Rationalis: CHRISTIANI de pugna appetitus & aduersationis rationalis cum auersatione & appetitu sensitiuo, meletemata; nec non, si argumenta ex reuelatione diuina hauriantur & Theologicè spectetur nostra materia, D. BAYMGARTENII, Theologorum Halensium iubaris & ornamentum Dissertatio Theologica, de Gradibus peccatorum & GEORGII Sarganek, Inspectoris mei & Collegae Honoratissimi meditationes succinctae: Höchstnötige Berechnung der Sünden-Schulden, ex quibus, qui scit, plura haurire potest.

Quod vero ad ipsam materiae substratae tractationem attinet, in eo studiosi fuimus, ut indubia sanae rationis principia praemitteremus, quibus deinde, ceu fundamentò rite posito, reliquas superstruere possemus

mus demonstrationes. Tria inde enata nobis pro materia dignitate sunt Capita, quorum

- I. *de principiis Psychologicis ad rem nostram facientibus.*
- II. *de natura & constitutione luctæ huius arduæ*
- III. *de subsidiis & consiliis pro obtinenda victoria agit;*

nec inficiabimur, multo nitidius atque comitius hoc prodire potuisse opusculum, si modo limam adhibere & singula semel iterumque expolire curisque posterioribus augere licuisset. Valde negotiosam & suaviter asperam aspereque suauem in Academiis viui vitam te non fugiet, talemque & nostram atque eam ob rem & laborem hunc pane extemporaneum fuisse fateri non pudet. In ipsa Tractatione denominationes paragraphorum, quæ ex consideratione & diuisione propositionum Mathematica ipsis conueniunt, ommissa sunt; cum non facile fugere queant quemquam methodi scientificæ gnarum & iam ad futurum officinam translata sit cordatioribusque rursim & grauedinem moueat, affectata quædam verborum tam magnificorum recensio. Aequum igitur, ad quod legibus naturalibus & posituius obstrictus es, & si meruimus, quod a tuo pendebit arbitrio, amicum exspectamus iudicium.

TRA.

TRACTATIONIS

CAP. I.

De

Principiis Psychologicis ad rem nostram facientibus.

I.

C*ognoscere* (Metaphysice sumtum) significat res sibi ita in mente repræsentare, vt earum nobis conscii sumus. Vnde *cognitio* eiusmodi erit rerum in mente repræsentatio, cuius nobis conscii sumus.

SCHOLIION.

Vnius rei plures dari posse definitiones ex Logicis addiscimus, idque negotium ab eo demum tempore feliciter præstitum est a Philosophis, a quo discrimen inter definitionem nominalem & realem sollicitè est obseruatum. Ideo etiam diuersæ res cognoscere & cognitionis inueniuntur definitiones; *si enim sumatur pro actu*; tunc optime definitur res *cognoscere*, quod significet ideas sibi acquirere & *cognitio*, quod sit idearum acquisitio: *si vero pro statu sumantur & pro effectu huius actus*, & si ipsum loquendi usum respiciamus; nostræ omnino probabuntur definitiones.

Consentiunt nobiscum; Celeberr. CANZIVS in Tractatu de Ciuitate Dei pag. 157. Cognoscere, enim inquit, est rem ab aliis discernere, quæ enim non discernimus, nec cognoscere dicimur: nec non Philosophorum Ienensium princeps, REVSCHIVS in Systemate Logico §. I.; vbi cognitionem definit per cogitationem de certis obiectis, quas

A 3

cum

VI *Cap. I. de principiis Psychologicis ad rem nostram facientibus.*

cum nostris facillime conciliabit definitionum bonarum æstimator.

§. II.

Perceptio & apperceptio vel *clara* est vel *distincta* (per differentiam notionum formalem, h. e. a modo repræsentandi desumptam, quam ex Logicis supponere licebit) E. etiam *cognitio* vel *clara* vel *distincta* erit; est enim repræsentatio cum apperceptione coniuncta (§. I.)

§. III.

Notæ, characteres, varia, obseruabilia, notæ characteristicæ dicuntur ea rerum intrinseca, quibus res agnoscuntur atque a se inuicem discernuntur.

SCHOLIUM.

Notæ hæ Philosophis quibusdam dicuntur etiam *partes*, aut notiones partiales, respectu nimirum notionis totalis & complexæ.

§. IV.

Repræsentatio distincta, est repræsentatio notarum alicuius rei characteristicarum: *repræsentatio autem clara* tantum rem repræsentatam ab aliis potest dignoscere. E. *qui cognitione distincta gaudet*, characteres rerum sibi repræsentat (§. III. & def. not. dist.) & *qui cognitione clara gaudet*, rem quidem, quam sibi repræsentat, ab aliis distinguere valet; sed notas eius sibi sigillatim non repræsentat (per def. not. claræ).

§. V.

Facultas percipiendi & appercipiendi dicitur; *facultas mentis cognoscitiua*, quæ, si rem sibi distincte repræsentet, *superior*: si clare tantum, *Inferior* dicitur.

SCHO-

SCHOLIION.

Insignem accurata ista facultatum mentis, per se quidem simplicissimæ & non nisi nostro concipiendi modo differentiam quandam graduaalem admittentis, consideratio in moralibus vsum præstat; immo dici nequit, quam atrocium superiori æuo temeraria hæc facultatum animi superiorum & inferiorum confusio rixarum & inexplicabilium contentionum causa fuerit & origo, quod adfertum exemplis, si angustia temporis & chartæ permitteret, ex Historia Ecclesiastica & Litteraria illustrari posset innumeris.

§. VI.

Anima nostra habet facultatem cognoscitiuam inferiorem & superiorem. Anima enim nostra cognoscit quædam (§. I.) eaque vel distincte, vel clare (§. IV.). Cum vero facultas res sibi clare repræsentandi dicatur *facultas cognoscitiua inferior*: facultas res sibi distincte repræsentandi, *superior*: sequitur animam nostram habere facultatem cognoscitiuam inferiorem & superiorem. Ab actu enim ad potentiam V. C.

SCHOLIION.

Methodum hic demonstrandi mixtam studio adhibuimus, i. e. quæ a priori & posteriori desumitur, qualis iudice Illustriss. WOLFIO in Psychologia Empirica §. 434. in Scholio; ut plurimum nostra cognitio est, magisque ad eam, quæ a priori datur, accedit, vbi ex principiis a posteriori stabilitis continua ratiociniorum serie colligimus, quæ nobis antea nondum cognita fuerunt, quod a nobis etiam obseruatum esse animaduertes.

§. VII.

Intellectus (sensu strictiori) facultatem denotat possi-

possibilia sibi distincte representandi. Ergo intellectus ad facultatem mentis cognoscitivam pertinet eiusque partem superiorem constituit (§. V.VI.).

§. VIII.

Ratio (der Grund) est id, ex quo intelligitur cur & quomodo aliquid fit: quodue rationem habet, seu cuius aliquid est ratio, *variocinatum* eius dicitur & ab eo dependens: ambo vero dicuntur *connexa*, seu in nexu.

§. IX.

Quæ rationem in intellectu habet, cognitio, seu, quæ ope intellectus (§. VII.) comparatur, dicitur *intellectualis*. Ergo cognitionem distinctam rectissime intellectualem, & vice versa intellectualem distinctam dicimus; vti intellectus & cognitio intellectualis connexa inter se dici queunt (§. VIII.).

§. X.

Representationes status mundi presentis, dicuntur *Sensationes*. Vnde *sensus* facultas erit percipiendi objecta externa mutationem in organis nostris sensoriis producentia; vel, si maus, *sensus* est facultas mutationes status mundi presentis percipiendi, qui, si statum animæ representet, *Internus*: si statum corporis, *Externus* dicitur; adeoque etiam ad facultatem cognoscitivam pertinet, & quidem ad Inferiorem (§. V.).

§. XI.

Sensus cognitionis confusæ rationem continet (§. VIII.) adeoque connexa sunt (§. eodem). Res, quæ existunt, percipimus sensu (§. X.). Quidquid autem existit, omnimode determinatum est (per principia Ontolo-

Ontologica) adeoque rem sensu perceptam nobis cum multis aliis rebus antecedentibus, concomitantibus & subsequenter representamus, quæ rei representata notas seu characteres vel plane non, vel difficulter percipiendas exhibent. Cum vero hoc ad cognitionem distinctam quam maxime requiratur (§. III. & IV.) sensus distinctæ cognitionis rationem continere non possunt; sed tantum clara.

§. XII.

Representatio non distincta dicitur *sensitiva* seu *sensualis*. Hinc *cognitio* etiam, quæ rationem in sensu habet, seu ope sensuum acquisita dicitur *sensitiva*, *sensualis*.

SCHOLIUM.

Alias ab aliis cognitionis sensualis & intellectualis definitiones dari probe quidem novimus: sed quam facillime cum nostris conciliari poterunt; si modo duplex cognitio, sensualis & intellectualis, ratio (§. IX. & XII.) consideretur, ex cuius neglectu omnis dissensus oritur. Ita v. g. do. Gissimus Göttingensium Philosophus, HOLLMANNVS in Introductione sua in Philos. Tom. II. pag. 166. sequentes exhibet definitiones: *Cognitio, qua mediantibus sensibus externis nobis aliquid representamus, dicitur sensualis, & illa, quæ sine sensuum externorum ministerio fieri concipitur, dicitur intellectualis*: sed quis non videt, Clarissimum Auctorem hic vocabulum, intellectus, in sensu latiori sumere, pro facultate cognoscitiva, siue id confuse fiat, siue distincte.

§. XIII.

Ratio cognitionis confusa in sensu deprehenditur (§. XI.) ea autem cognitio, quæ rationem in sensu
B
habet,

babet, dicitur sensitiva (§. XII.). E. cognitio sensitiva est confusa.

§. XIV.

Datur autem inter cognitionem sensitivam & intellectualem medium aliquod, seu ex utraque mixtum genus cognitionis. Repræsentatio enim mihi quædam ita, ut aliqui eorum characteres clari sint, aliqui obscuri. Eiusmodi cognitio, qua notas claras distincta s. intellectualis est: qua notas obscuras, indistincta seu sensitiva (§. IX. & XII.).

§. XV.

Conuenientia repræsentationum cum re repræsentata dicitur *veritas* (Logice spectata) E. etiam *cognitio*, quæ cum re repræsentata seu cognita conuenit, *vera* est. Ergo distinctam rei cognitionem habens *cognitionem rei veram* habet. E. cognitio intellectualis est cognitio vera. *Falsitas* e diuersa parte (etiam Logice spectata) est disconuenientia idearum cum obiecto s. repræsentationum cum re repræsentata.

§. XVI.

Si repræsentationem falsam pro vera habeamus, dicimur *errare*. *Error* itaque erit ad sensum falso datus.

SCHOLIUM.

Definitur ab aliis *error*, quod sit confusio veri cum falso, vel, dum falsa pro veris, incerta pro certis habeo, dicor *errare*.

§. XVII.

Errorum autem proxime tres dantur fontes, *vnus*, si conceptus rerum vagi sint & minus determinati verbaque illis exprimendis destinata sensum aut obscurum,

rum, aut ambiguum habeant: *alter*, si propositiones pro veris habeantur, aut ad alias demonstrandas adhibeantur, quæ tantum probabiles sunt aut reipsa falsæ: *verius*, si ex veris propositionibus male concludatur & quidquam ex iis consequi putetur toto tamen celo diversum, ita differit BÜLFINGERVS in Logica a M. Vellnagel Ienæ edita pag. II.

§. XVIII.

Conceptus rerum distinctos habens errare nequit. Distinctos enim rerum conceptus habens notas rerum características sibi repræsentat (§. III, IV.) adeoque nihil rei tribuit, nisi quod ipsi reuera conuenit i. e. vel momentum eius constitutum vel consecutum est. Qui autem rei nihil tribuit, nisi quod ipsi reuera conuenit, non errat (§. XVI.). E. conceptus distinctos habens non errat. E. iudicia etiam notionibus distinctis superstructa, seu ex conceptibus distinctis formata sunt vera (§. XV.). *Et contra.* Qui conceptus rerum habet confusos, is errare potest. Qui enim confusam alicuius rei habet notionem, non omnes eius notas sibi sigillatim repræsentat (§. IV.) sed rem in multis aliis circumstantiis percipit (§. XI.) adeoque rei repræsentatæ tribuere potest, *vel*, quod eidem non conuenit, *vel*, quod sub certis tantummodo circumstantiis & determinationibus eidem conuenit. ¶ In utroque autem casu veritas migratur, adeoque error committitur (§. XVI. & XVII.). E. confusos habens conceptus errare potest. E. etiam iudicia conceptibus confusis & sensualibus superstructa sunt falsa (§. XV.).

§. XIX.

Si plura simul sumta vnius rationem sufficientem consti-

constituunt, *consentire* dicuntur. *Consensus* itaque est tendentia plurium ad idem aliquod obtinendum. Unde iam facile patebit, quid *dissentire* & *dissensus* hoc loco significet.

§. XX.

Cognitionis sensitiuæ & intellectualis consensus oritur, si rem sensibus perceptam reuera se ita habere ope intellectus cognoscam; & e diuersa parte, si ope intellectus cognoscam rem sensibus perceptam se ita non habere, tunc *dissensus cognitionis sensitiuæ & intellectualis* deprehenditur. Ut hac ratione consensus cognitionis intellectualis & sensitiuæ nihil aliud sit, quam cognitionis intellectualis & sensitiuæ identitas (ratione obiecti) & dissensus earum diuersitas.

§. XXI.

Consensum & dissensum istum cognitionis intellectualis & sensitiuæ possibilem esse nulla indiget demonstratione.

§. XXII.

Quidquid rem aliquam conseruat & perficit, *bonum*; quidquid eandem destruit, *malum* dicimus. Unde adparet, quid *bonum nobis* dicamus, scilicet, quod *nos statumque nostrum* perfectiorem reddit; & quid *malum nobis* sit, scilicet, quod *nos statumque nostrum* imperfectiorem reddit. Cumque duplex hominis status, internus & externus (per principia Metaphysica & Moralia) bonum etiam & malum duplex erit, scilicet, internum & externum, pro ratione status, quem perficit vel imperfectiorem reddit.

SCHOLION.

ARISTOTELI & adseculis eius *bonum est congruentia cum*

cum aliquo appetitu; conferatur ARISTOTELIS Ethica ad Nicom. Lib. I. Cap. I.; hinc diuiditur etiam bonum a plerisque; sed minus adæquate, in *verum & adparens*. Minus adæquate dicimus; cum ea diuisio distinctio potius sit, qua terminus, bonum, ab æquiuocatione liberatur: cum *bonum adparens* reuera malum; & *malum adparens* verum bonum sit.

§. XXIII.

Inclinatio animi ad obiectum pro ratione boni in eo representati, dicitur *adpetitus*: reclinatio animi ab obiecto pro ratione mali in eo representati, dicitur *auerfario*.

SCHOLIION.

Vtatur hic terminis, *inclinatio & reclinatio*, licet Metaphorici sint & per consequens ex regno definitionum eiciendi, tanquam ciuitate Philosophica donatis. Si autem instare tibi placuerit & illorum etiam definitionem postulare, ita nos expediemus. *Inclinatio*, de anima improprie dicta, denotat conatum animæ nouas sensationes habendi & *reclinatio* conatum easdem impediendi.

§. XXIV.

Hinc iam patebit, quid sit *adpetitus & auersario sensitiuus*; scilicet inclinationes vel reclinaciones ex representatione boni vel mali confusa exorta: & quid sit, *adpetitus & auersario rationalis*; scilicet, inclinationes vel reclinaciones ex representatione distincta boni vel mali exorta.

SCHOLIION.

Appetitus rationalis etiam simpliciter *voluntas*: & auersatio rationalis simpliciter *voluntas* nuncupatur.

§. XXV.

Facultas animæ, quæ bonum repræsentatum adpetit & malum cognitum auersatur, dicitur *facultas mentis adpetitiua*; eamque animæ nostræ inesse ita demonstramus. Res quasdam adpetimus: alias auersamur (§. XXIII.). Ab actu autem ad potentiam V. C. cumque omnis facultas potentiam inuoluat, sequitur animæ nostræ inesse facultatem adpetitiuam.

Aliter. Quando aliquam perceptionem producere conor, h. e. si vim animæ meæ ad aliquam perceptionem producendam determino, *appeto*; cuius oppositum appeto; illud *auersor*. E. *babeo facultatem appetendi & auersandi, i. e. adpetitiuam.*

SCHOLIION.

Facultas ista mentis quibusdam Philosophis etiam præctica dicitur seu *adplicariua*, de cuius præcipuis argumentis conferri merentur WOLFFIVS annotat. §. 289. seqq. vt &, si aduersariorum obiectiones peruestigare libuerit, STRAHLERVS in Exam. Phil. Wolff. P. II. §. 81. sqq. MÜLLERVS in demasquirten Philosopho ad h. l. WOLFFII & FEVRLINVS Spec. III. Psychol. §. 5. 6. quas vero eruditissime proffigatas leges in S. R. WAGNERI, Theologorum Hamburgensium principis, opere præstantissimo, cui titulum dedit: Versuch einer gründlichen Untersuchung, welches der wahre Begriff von der Freyheit des Willens sey?

§. XXVI.

Facultas ista adpetitiua (§. XXV.) si bonum vel malum *confuse* cognitum appetat vel aduersetur (§. XXIV.) *facultas appetitiua inferior*: si vero bonum vel malum distincte cognitum adpetat vel auersetur, *facultas adpetitiua superior* dicitur.

§. XXVII.

§. XXVII.

E. adpetitus & auersatio sensitua (§. XXIV.) ad facultatem adpetitiuam inferiorem (§. XXVI.) & adpetitus atque auersatio rationalis ad facultatem adpetitiuam superiorem pertinet (§§. iisdem).

SCHOLION.

Ad meliorem eorum, quæ de voluntate & noluntate (§. XXIV. in scholio) hic adducta sunt, considerationem egregie faciunt, quæ in hanc rem acutissime concinnauit LEIBNITIVS in Theodicea P. I. §. 22. P. II §. 281 sqq. WOLFIVS in annotat. § 155. sqq. nec non in Pylchol. Emp. Lat. §. 880. Conferri etiam possunt & eadem opera examinari, LANGIVS in der ausführlichen Entdeckung Thef. VI. pag. 130. sqq. quæ vero omnia sub incudem vocat S. R. RIBOVIVS in der fernern Erläuterung Cap. IV. §. 103. feqq.

§. XXVIII.

Anima nostra habet facultatem adpetitiuam inferiorem & superiorem. Anima nostra habet facultatem adpetitiuam (§. XXV.) insuper facultatem bonum & malum sibi vel distincte vel confuse repræsentandi (§. V. VI.) ex cognitione autem, quam de bonitate vel prauitate rei repræsentatæ habemus, diuersæ originem trahunt facultatis adpetitiuæ species (§. XXVI.). Diuersæ hæ facultatis adpetitiuæ species dant facultatem adpetitiuam inferiorem & superiorem (§. eodem). E. anima nostra habet facultatem adpetitiuam inferiorem & superiorem.

§. XXIX.

Mutatio mentis vehementior, quæ ex simultanea bonorum vel malorum multorum repræsentatione oritur

tur, dicitur *affectus*. Cum vero representationum simultaneousum copia in mente confusionem producat: sequitur, affectus non modo ex representationibus confusis oriri; sed etiam ad facultatem mentis adpetitiam inferiorem pertinere.

SCHOLION.

Solent quidem Philosophorum nonnulli, e. g. HEINECIVS, CANZIVS, definitioni adfectus unam adhuc notam characteristicam immiscere; scilicet, *extraordinarium sanguinis in corpore motum*: quia vero motus iste sanguinis vehementior notionis, *adfectus*, character consecutivus tantum est, non constitutivus, studiose a nobis omissus est, & quidem praeunte nobis Illustr. WOLFIO, qui in *Metaph. Germ.* §. 439. dicit: Ein merklicher Grad der sinnlichen Begierde und des sinnlichen Abscheues wird ein Affect genennet. Et in *Psych. Empir.* §. 603. *Adfectus* sunt actus animæ, quibus quid vehementer adpetit; vel auerfatur: vel, sunt actus vehementiores adpetitus sensitivi & auerfationis sensitivæ. In *Psychol. Rat.* vero scribit §. 504. *Adfectus* esse conatus vehementiores producendi perceptiones praevisas, vel impediendi, quo minus producantur. Hæc de principiis Psychologicis ad rem nostram facientibus; sequitur nunc

C A P. II.

De

*Natura & constitutione luctæ
huius arduæ.*

§. XXX.

*R*egula est propositio, enuncians determinationem rationi conformem; seu, est propositio, iuxta quam actio-

actiones determinantur; quæ determinatio, si regula contraria sit, defectum parit: si autem fiat ob regularum simul obseruandarum collisionem, notionem *exceptionis* suppeditat.

§. XXXI.

Adpetitum sensitiuum & auersationem sensitiuam pro regula actionum habens sæpe mala adpetit & bona auersatur. Adpetitus fertur in bonum, seu est inclinatio animi ad obiectum pro ratione boni in eodem representati (§. XXIII.) auersatio fertur in malum (§. eod.) adpetitus sensitiuus fertur in bonum sensitiuum: auersatio sensitiua in malum sensitiuum (§. XXIV.) bonum autem, æque ac malum, sensitiuum potest esse adparens (§. XXII. in schol.) bonum adparens est reuera malum; malum adparens est reuera bonum (§. eod.). Nihil igitur obstat, quin adpetitum sensitiuum in malum & auersationem sensitiuam in bonum ferri statuere queamus. E. adpetitum sensitiuum & auersationem sensitiuam pro regula actionum suarum habens sæpe mala adpetit & bona aduersatur. E. statum suum imperfectiorem reddit (§. XXII.).

§. XXXII.

Adpetitum rationalem & auersationem rationalem pro regula actionum habens bono verâ adpetit & mala vera aduersatur. Adpetitus rationalis fertur in bonum verum: auersatio rationalis in malum reuera malum (§. XXIV.) E. qui adpetitum rationalem & auersationem rationalem pro regula actionum habet, bona vera adpetit & mala vera aduersatur. E. statum suum reddit perfectiorem (§. XXII.).

C

§. XXXIII.

§. XXXIII.
Consensus adpetitus sensitiui & rationalis tunc oritur; si vterque idem habet obiectum: nec non consensus auersationis sensitiua & rationalis tunc oritur; si vtraque idem aduerferetur obiectum (§. XIX. XX.). Contra, si facultas adpetitiua superior id adpetat, quod inferior auerfatur, & si illa aduerferetur, quod hæc adpetit, *disensus adpetitus sensitiui & rationalis oritur.*

§. XXXIV.
Adpetitus sensitiuus & rationalis, nec non auersatio sensitiua & rationalis consentire possunt. Repræsentatio sensitiua & intellectualis (§. XII.) consentire possunt (§. XIX.) adeoque etiam fieri potest, vt adpetitus sensitiuus & rationalis ad idem obiectum feratur; adpetitus enim ex repræsentatione boni oritur (§. XXIII.). Si autem adpetitus vterque in idem feratur obiectum, consensus oritur adpetitus sensitiui & rationalis (§. XXXIII.). E. adpetitus sensitiuus & rationalis consentire queunt. Eadem etiam, mutatis mutandis, de auersationis sensitiua & rationalis consensu valet demonstratio.

§. XXXV.
Adpetitus sensitiuus & rationalis; nec non auersatio sensitiua & rationalis dissentire queunt. Repræsentatio sensitiua & intellectualis dissentire queunt (§. XII.) adeoque fieri potest, vt homo sensuum ope i. e. confuse (§. XIII.) obiectum aliquod bonum esse sibi repræsentet; & intellectus ope, i. e. distincte (§. IX.) obiectum idem vt malum cognoscat. Fieri igitur potest, vt adpetitus sensitiuus illud bonum adpetat, quod auersatio rationalis auerfatur (§. XXIII. & XXIV.). E. adest in adpe-

adpetitu sensitivo & rationali dissensus. Eadem etiam, mutatis mutandis, de auersationis sensitivæ & rationalis dissensu valet demonstratio.

§. XXXVI.

Consensus ergo & dissensus facultatis adpetitivæ inferioris & superioris est possibilis. Datur enim consensus & dissensus cognitionis intellectualis & sensitivæ (§. XX. XXI.) ex cognitione autem oritur adpetitus vel auersatio, vel sensitiva vel rationalis. Adpetitus & auersatio sensitiva constituunt facultatem adpetitivam inferiorem: adpetitus & auersatio rationalis superiorem (§. XXVI. XXVII.). E. consensus & dissensus utriusque facultatis adpetitivæ est possibilis (§. XXXIV. & XXXV.).

§. XXXVII.

Lucta facultatis adpetitivæ inferioris & superioris est dissensus in adpetendo & auersando: sicuti harmonia facultatis adpetitivæ inferioris & superioris est consensus in adpetendo & auersando.

SCHOLIUM.

Lucta hæc aliis dicitur pugna cupiditatum & denotat contrarietatem rationis atque adpetitus sensitivi in censura actionum liberarum, cuius genesis solidissime & pro more suo, profundissime exponit WOLFIUS in Metaphyl. Germ. § 185. Wenn Sinnen, Einbildungskraft und Affecten der Vernunft zuwider sind in Beurtheilung der freyen Handlungen, dergestalt, daß jene uns als gut vorstellen, was diese für böse erkläret, und hingegen für böse, was die Vernunft für gut heisset; quibus verbis etiam harmoniam facultatis adpetitivæ inferioris & superioris, vi oppositi, contineri & quam facillime

condi posse intelliget, qui habitu definiendi & abstrahendi pollet.

§. XXXVIII.

Lucta facultatis adpetitivæ inferioris & superioris possibilis est. Est enim dissensus in adpetendo & auersando (§ XXXVII.) qui dissensus possibilis est (§ XXXVI.) E. etiam lucta dissensui illi nixa & ex eodem orta possibilis erit.

§. XXXIX.

Quando nobis obiectum aliquod distincte, vt bonum nobis, representamus, quod confuse representatum nobis malum videtur: tunc adpetitus rationalis cum auersatione sensitiva luctari dicitur. Si enim nobis obiectum aliquod distincte, vt bonum nobis, representemus, quod confuse representatum nobis malum videretur: adpetitus rationalis obiectum adpetet, quod auersatio sensitiva auersabitur (§. XXIII. & XXIV.) adeoque adpetitus rationalis & sensitivus dissentient (§. XIX. & XXXIII.) adeoque lucta orietur (§. XXXVII.). E. quando nobis obiectum aliquod distincte, vt bonum nobis, representamus, quod confuse representatum nobis malum videtur: tunc adpetitus rationalis cum auersatione sensitiva luctari dicitur.

§. XXXX.

Quando nobis obiectum aliquod distincte, vt malum nobis, representamus, quod confuse representatum bonum videtur: tunc auersatio rationalis cum adpetitu sensitivo luctari dicitur. Si enim nobis obiectum aliquod distincte, vt malum nobis representemus, quod confuse perceptum boni speciem habet; auersatio rationalis auersabitur id, quod adpetitus sensitivus adpetet (§. XXIII. & XXIV.) adeo-

adeoque lucta orietur (§. XXXVII.). Et quando nobis obiectum aliquod distincte, vt malum nobis, representamus, quod confuse representatum boni speciem habet, tunc auersatio rationalis cum adpetitu sensitiuo luctari dicitur.

SCHOLIUM.

Lucta hæc aliis, & quidem Aristotelicis, vt in præfamine monitum, pugna rationis & adpetitus sensitiui dicitur; sed minus accurate; intellectus enim cum voluntate non pugnat; sed tantummodo ansam & occasionem luctæ huic præbet, eam excitat, fouet & efficit, vt voluntas secum ipsa pugnet; in diuersis nimirum suis facultatibus. Egregie rem hanc, vt solet, & in nucleo quasi B. VVDDEVS in institution. Theol. moral. Part. I. Cap. I. Sect. VI § 4 exhibet, dicens: In diuersas quodammodo partes voluntas irabitur; si ex vna parte, quæ grata sunt & adpetitum mouere possunt, per sensus aut imaginationem represententur: ex altera parte intellectus ea noxia & fugienda potius esse dicitur. Hinc voluntas secum ipsa velut luctatur, prona quidem ad ea, quæ sensus aut imaginatio velut grata exhibuerunt, rursus tamen & rationi morem gestura; donec tandem aut succumbat ex imbecillitate sensuum, aut imaginationis representationi, aut fortiter eluctando rationis obtemperet iussui. Conferatur etiam LEHMANNI Philof. Moral. p. 332. sqq. HASSENII diff. de pugna adpetitus sens. & rationalis vt & WALCHIVS in Lexico Philosophico Articulo, Streit der Vernunft und sinnlichen Begierden.

§. XXXXI.

Adpetitus & auersatio pro ratione inclinationum vel reclamationum ex representatione boni vel mali forris
C 3 vel

vel *vehemens* dicitur; atque diuersos fortitudinis vel vehementiæ admittit gradus (§. XXIV.) quorum vehementissimus *vincere* dicitur; atque per quam facultatem adpetitiuam *post luctum plene adpetimus vel auersamur, illa vincit.*

SCHOLIION.

Iuuabit hic inseruisse definitiones, *æquilibrii & superpondii adpetitus & auersationis*; scilicet *æquilibrium* oritur, si quid vt bonum malumque simul & æqualiter i. e. eodem repræsentationis modo intuear: si vero quid vt bonum malumque simul intuear; sed prædominante voluptate aut tædio *superpondium* oritur, quod si diuturnum sit, dominium vocatur.

§. XXXXII.

Quando adpetitus sensitiuus auersatione rationali vehementior est (§. XXXXI) *adpetitus sensitiuus auersationem rationalem vincit* (§. eod.) & vice versa, quando auersatio rationalis adpetitu sensitiuo vehementior est, *adpetitum sensitiuum auersatio rationalis vincit.* Nec non, quando adpetitus rationalis vehementior est auersatione sensitiuâ, *adpetitus rationalis vincit auersationem sensitiuam*, & cum auersatio sensitiuâ fortior est adpetitu rationali, *auersatio sensitiuâ adpetitum rationalem vincit* (§. XXXXI.)

§. XXXXIII.

Ex omnibus istis patebit, quis *dominus sui ipsius* dici queat, scilicet, qui adpetitum sensitiuum & auersationem sensitiuam rationali vincere potest, seu, qui facultate adpetitiuâ superiore in omnibus suis actionibus utitur.

§. XXXXIV.

§. XXXXIV.

Auerfario rationalis ab appetitu sensitivo victa statum hominis vcl sit imperfectiorem. Quando enim adpetitus sensitivus auerfationem rationalem vincit, adpetitus sensitivus auerfatione rationali fortior est (§. XXXXI.) quando vero adpetitus sensitivus auerfatione rationali fortior est, tum homo ad agendum determinatur per representationes boni confusas, neglectis & posthabitis omnibus de pravitate obiecti cuiusdam distinctis representationibus (§. XII. & XIII.) distinctæ autem representationes veræ sunt earumque cognitio etiam vera est (§. XV.). E. obiectum, quod homo tunc adpetit, reuera malum est; malum autem id dicimus, quod rem aliquam destruit seu statum nostrum imperfectiorem reddit (§. XXII.). E. auerfatione rationali ab adpetitu sensitivo victa status hominis imperfectior redditur.

SCHOLIION.

Scholastici Theorema hoc sequenti canone exponere soliti fuere: *Si actum elicatum sequitur imperatus, tunc status hominis deterioratur;* actus autem animæ elicti, si notas distinctas, fixas & adequatas pro vagis & indeterminatis substituiamus, dicuntur omnes volitiones & nolitiones liberæ: reliquarum autem facultatum actiones liberæ, actus *imperati*; quatenus autem isti a libertate animæ pendunt, animæ in eas *imperium* adscribitur. Hinc animæ in semetipsam *imperium* facultatem denotabit pro distincto lubitu, nunc huius, nunc illius facultatis actiones producendi; nunc vero earum producendi oppositum. Ita philosophamur cum ALEXANDRO GOTTLIEB BAUMGARTENIO in *Metaphys.* recentissime edita §. 730. atque ea alleganda duximus ad Philo:

Philosophorum antiquiorum & recentiorum & concentum
& discrimen ostendendum.

§. XXXXV.

*Adpetitu rationali ab auersatione sensitiua victo status
hominis fit imperfectior.* Quando enim auersatio sensiti-
ua adpetitum rationalem vincit, tunc auersatio sensiti-
ua adpetitu rationali sine dubio fortior erit vel vehe-
mentior (§. XXXXI. XXXXII.) quando vero auersatio
sensitiua adpetitu rationali fortior est, tunc homo de-
terminatur ad agendum ex representationibus mali
confusis, neglectis & posthabitis omnibus de bonitate
obiecti cuiusdam distinctis representationibus (§. XII.
& XIII.). Distinctæ autem representationes veræ sunt,
earumque cognitio etiam vera est (§. XV.). E. obie-
ctum, quod homo tunc auersatur, verum bonum est &
tantummodo malum adparens (§. XXII.). Quando ve-
ro homo obiectum, quod verum bonum est, & mali
speciem tantum habet, auersatur, bonum verum,
quamdiu confusas illas de eo habebit representationes,
nequaquam anhelabit; sed malum sectabitur nunquam
allaboraturus, vt status eius perfectior euadat. Cum ve-
ro etiam perfectionis vltterioris absentia imperfectio sit
(per def. perfect.) statum suum reddet imperfectiorem.

SCHOLIION.

Dum de perfectione vltteriori nobis in spha sermo est;
non absolutam; sed relatiuam & comparatiuam hic intelli-
gimus perfectionem, quæ, si fundamentum eius rite expendat-
tur, diuerso respectu & bonum & malum esse potest; vi-
deatur hac de re B. KÖHLERS in I. N. §. 149. Vnde SENE-
CA in Troad. v. 1024. eleganter canit:

Est miser nemo, nisi comparatus.

§. XXXXVI.

§. XXXXVI.

E. fi facultas adpetitiua inferior superiorem vincit (§. XXXXIV. & XXXXV.) status hominis fit imperfectior & quidem *vel totus*, quoniam actiones hominum perpetuo nexu cohærent (§. VIII.) *vel qua partes*, vbi fcilicet inter cognitionem fenfitiuam & intellectualem medium aliquod, feu ex vtraque mixtum deprehenditur (§. XIV.).

§. XXXXVII.

Vicitis, auerfatione & adpetitu fenfitiuo per adpetitum & auerfationem rationalem ftatus hominis perfectior redditur. Quando enim adpetitus rationalis auerfationem fenfitiuam & auerfatio rationalis adpetitum fenfitiuum vincit, adpetitus rationalis auerfatione fenfitiua & auerfatio rationalis adpetitu fenfitiuo fortior est (§. XXXXII.) Quando vero adpetitus rationalis auerfatione fenfitiua & auerfatio rationalis adpetitu fenfitiuo fortior est, homo non nifi distinctis boni & mali repræsentationibus ad agendum determinatur (§. XXIV. XXVI.) per confequens adpetitum & auerfationem rationalem in agendo fequitur (§. XXIV.) adeoque vera bona adpetit & reuera mala aduerfatur (§. XXII.). E. ftatum fuum perfectiorem reddit.

§. XXXXVIII.

Ergo fi facultas superior inferiorem vincit (§. XXXXII.) status hominis perfectior redditur (§. XXXXVII.) atque ifta perfectio pro amplitudine & excellentia bonorum adpetitorum malorumque neglectorum intensiue & extensiue, vt cum Scholasticis loquamur, augeri & perfici potest ad gradus vique eximios; vberius hac de re differentem cum volupta-

D

lupta-

luptate leges Clarissimum CARPOVIVM in Dissertatione de gradibus virtutum.

§. XXXXIX.

Intuitus perfectionum parit *voluptatem*; sicuti ex intuitiva imperfectionum cognitione *tædium* oritur.

SCHOLIUM.

Monere quidem contra has definitiones solent nonnulli & eas reprehendere, quod generis quidem voluptatis & tædii in illis explicetur, non vero rei natura, seu, quid voluptas, quidue tædium sit, vid. WALCHII Lex. Phil. Art. Lust, Vergnügen, Unlust: sed satisfactum illis arbitramur a Clarissimo CARPOVIO in elegantissimo Tractatu: *Ausführliche Erläuterung der Wolffischen vernünftigen Gedanken von der Menschen Thun und Lassen.*

§. L.

Voluptas hac & tædium pro ratione representationis boni vel mali atque perfectionis vel imperfectionis inde oriundæ augeri potest vel minui, ut *minor voluptas vel tædium* status animi sint, ex obscurissimo, qui esse potest, vnica imperfectionis aut perfectionis minoris intuitu ortus, præuiis & sociis heterogeneis voluptatibus tædiisque plurimum fortioribus (§. XXXXI.) & e contrario, quo clariori ex intuitu, quo plurimum, quo maiorum perfectionum, quo debiliores inter præuias & socias voluptates & tædia heterogenea, voluptates & tædia enascuntur, eo sunt maiora.

§. LI.

Quia autem voluptas ex intuitu perfectionum oritur (§. XXXXVIII.) perfectio autem vel vera, vel adparens est (per pr. metaphys.) voluptas etiam, quæ
ex

ex perfectione vera oritur, *voluptas vera*, quæ ex adparente, *voluptas adparentis* erit.

SCHOLION.

De perfectione vera & adparente idem sentimus, quod de bono vero & adparente (§. XXII. in Scholio) monendum operæ pretium duximus.

§. LII.

Quia etiam perfectio bonum pro fundamento habet (§. XXII.) id autem vel a libertate animæ propius pendet, & *morale* dicitur; vel ab eius libertate non pendet, & *physicum* (stricte sic dictum) dicitur: perfectio ex bonis moralibus, *beatitudinem*; perfectio ex bonis physicis, *prosperitatem* dabit. Complexus autem beatitudinis & prosperitatis *felicitas* dicitur, quæ iterum pro ratione bonorum moralium & physicorum in veram & adparentem; sed cum restrictione (§. XXII. in Scholio) adiecta accurate diuiditur.

SCHOLION.

Aliam *felicitatis* in systematibus philosophicis recentiorum definitionem suppeditari probe perspectum habemus: sed cognitum simul, quot & quantæ contra eam exceptiones & dubia formatae sint; itaque aliorum naufragia ex litore quasi spectantes omnia ea euitare studuimus, quæ aliis scrupulum quendam, licet ficulneum tantum & facile euitandum, & offendiculum pepererunt; vid. WOLFFII Psych. Emp. § 636. & 637. nec non BAYMEISTERI dissert. de amore erga inimicos, ubi argumenta aduersariorum ex instituto repulsa inueniuntur.

§. LIII.

Felicitatem veram consequimur, si facultas adpetitiua
D 2 *super-*

superior inferiorem vincat. Felicitas vera complexus est beatitudinis & prosperitatis veræ atque ex intuitiva perfectionis veræ oritur cognitione (§. LI. LII.) status autem hominis perfectior fit, si facultas adpetitiua superior inferiorem vincat (§. XXXXVII.) E. si facultas adpetitiua superior inferiorem vincat, homo veram felicitatem consequitur. *Contra.* Si adpetitus sensitivus auerfationem rationalem vincat, adparentem tantummodo consequimur felicitatem. Adpetitu enim sensitivo auerfationem rationalem vincente homo bona tantum adparentia adpetit (§. XXII. XXXI.) bona adparentia perfectionem etiam adparentem adeoque etiam voluptatem tantum adparentem (§. LI.) pariunt; voluptas adparens etiam felicitatem tantum adparentem conciliat (per def. felicitat.) E. si adpetitus sensitivus auerfationem rationalem vincat, adparentem tantummodo consequimur felicitatem.

§. LIV.

Lex, sicuti in genere regulam denotat, secundum quam actiones liberas determinare obligamur: ita *lex naturæ* talis erit regula, ad quam natura duce actiones liberas determinare obligamur.

SCHOLIUM.

CANZIUS in vñ Phil. Leibnit. & Wolf in Theol. legem definit, quod sit decretum superioris inferiorem obligans, cum quo consentit HASSENIUS in Synopsi Phil. Mor. pag. 168. sqq. nihil autem ab exhibitâ definitione diuersum virorum istorum doctissimorum definitiones continent; cum potius cum eadem conspirent quam amicissime.

§. LV.

§. LV.

Motiuorum cum actionibus patrandis vel omit-
tendis connexio *Obligationem* sistit. E. omnis homo ad
ea, quæ lege naturæ præscribuntur, facienda obliga-
tur.

SCHOLIION.

Solidissime materiam hanc tractatam inuenimus in B.
KÖHLERI dissertatione, de Obligatione morali; WALCHIVS
etiam de ea re non despiciatui habenda congeffit in Lexico
Philos. Art. Verbindlichkeit.

§. LVI.

Lex diuina dicitur, quæ vim obligandi a Deo ha-
bet: quæue eam ab hominibus tantum habet, *lex huma-
na* salutatur.

SCHOLIION.

Videatur hac de materia THOMASIVS in Fundament.
J. N. & G. Lib. I. Cap. V. vt & in commentatione, de natura
legis tam diuinæ quam humanæ, quæ exstat in Observatio-
nibus Halensibus Tom. VI. Obf. XXVII. Succincte autem
& pererudite doctrinam de Lege & quæ cum ea connexa
sunt, tractauit SCHVBERT in duabus de Lege dissertatio-
nibus, Witteb. 1739.

§. LVII.

Legem naturæ legem diuinam merito dicimus. Regu-
la enim, ad quam actiones nostras liberæ determinare
tenemur (§. LIV. LV.) dicitur lex naturæ; naturæ
autem auctor Deus est (per princ. Theol. naturalis)
adeoque auctor etiam obligationis naturalis (ab aucto-
re enim vim suam habet obligatio) (§. LVI.) E. lex na-
turæ est lex diuina; per consequens, qui legi naturæ

conuenienter viuunt, legi diuinæ conuenienter viuunt.

OBSERVATIO.

Cavendum autem, ne circa actiones tantum legi naturæ conformes subsistamus & in iisdem adquiescamus salutem nostram tali modo consultum & prospectum credentes, sicuti *Naturalistæ* vitio hoc laborant; utpote qui actionum ad legem naturæ conformitate contenti ad altiorem perfectionis gradum non aspirant & virtutes christianas spernunt, qui error quam late serpat, nuper tantum demonstratum dederunt viri doctissimi occasione interpretationis illius friuolæ ac corruptæ Wertheimienfis, conf. S. R. REINBECKIUS in Præf. Tom. III. der Betrachtungen über die A. C. nec non RECHT. BÜTTNERI Diss. de Insufficiencia rationis ad salutem & Prof. HAGEN Meditatio Philosophica, de expiatione peccatorum, quantum ratio de eadem docet. Naturalistarum autem obiectiones earumque solutionem suppeditat TRIBBECHOVIUS in libello, de *Naturalismo*.

§. LVIII.

Præcepta legis naturæ eo vergunt omnia, ut ea faciamus, quæ bona sunt, & quæ mala sunt omittamus. Lex naturæ voluntatem superioris continet (§. LIV.) adeoque lex diuina est (§. LVII.) E. lex naturæ de diuina nos instruit & certiores reddit voluntate & per consequens numinis summi voluntati nos tanquam inferiores obligat (§. LV.) Deus autem (per principia Theologiæ Naturalis) sanctissimus est; adeoque bonum amat & promouet, malumque remotum vult & ablatum a nobis (per def. sanctitat.) E. nobis, tanquam subditis suis nihil vnquam imperabit, quam quod bonum est. Omnia ergo

ergo legis naturæ præcepta eo vergunt, vt bona faciamus & mala omittamus.

SCHOLIION.

Poffet hic ad demonstrationem istam illustrandam vltius inquiri in rationem præceptorum diuinorum, vtrum ea in voluntate diuina, tanquam imperantis, an in ipsis rebus, prohibitis vel præceptis, intrinsece & obiective, quærenda sit: quia vero acerbissimæ hic recensendæ essent contentiones & vexationes aliquorum eruditorum, quibus lenem terram precari æquitas iubet postulatque, vnum tantummodo, qui omnium instar esse potest & aliorum naufragia ex litore quasi spectauit, allegabimus CANZIUM in vsu Phil. Leibnit. & Wolf in Theol. Tom. I. p. 445. sqq.

§. LVIII.

Facultate adpetitiua inferiore cum superiore luctante homo eo allaborare debet, vt superior inferiorem vincat. Quando enim facultas adpetitiua superior inferiorem vincit, status hominis perfectior fit (§. XXXXVII.) & contra, status hominis imperfectior fit, si inferior facultas superiorem vincat (§. XXXXV.) hominis autem est, eo allaborare, vt omnem imperfectionem euitet & perfectionem promoueat (§. LV. & LVIII.) E. etiam facultate adpetitiua inferiore cum superiore luctante homo eo allaborare debet, vt superior inferiorem vincat. Per consequens studeat, vt auersatio rationalis adpetitum sensitium & adpetitus rationalis auersationem sensituiam vincat. (§. XXXXVII.)

§. LX.

Facultate adpetitiua inferiore a superiore victa felicitas nostra promouetur. Cognoscimus enim bonum tunc distincte

stincte (§. XXIV.) bonum parit perfectionem (§. XXII.) perfectio voluptate n (§. XXXIX.) voluptas felicitatem (§. LII.) E. facultate adpetitiua inferiore a superiore victa felicitas nostra promouetur.

§. LXI.

E. lucta facultatis adpetitiuæ superioris & inferioris bona moralia & physica (strictè sumta §. LII.) nobis conciliare potest & mala talia (§. eod. vi oppositi) consequenter non de nihilo est aut leui manu tractanda.

§. LXII.

Prospiciendum tamen summa cura, ne *lucta hæc facultatis adpetitiuæ inferioris & superioris cum lucta carnis & spiritus*, quæ in regentis deprehenditur & ad Theologiam Moralem pertinet, confundatur. Quæ de re iterum egregie B. VVDEVS in *Philos. Practica Cap. II. Sect. II. §. XX, XXI, XXII.* differit & discrimen vtriusque accurato penicillo delineat. Licet negare non ausim, eum, qui solida & curatori doctrinæ huius, licet philosophice tantum spectatæ, cognitione instructus est, non modo discrimen naturæ & gratiæ melius & accuratius obseruaturum: sed etiam rem suam in palastra vtraque, non tamen sine auxilio diuino & *χρηὸς ἀεχμῶν ἡμῶν τῆ πνεύματι ἀγῆ*, confecturum feliciter; vid. *BAVMGARTENII Unterricht vom rechten mäßigen Verhalten eines Christen §. XVIII.* Non contemnenda enim & ratio bene ordinata luctæ huic arduæ suppeditat subsidia & consilia; licet vires ad ea exsequenda vnde desumere debeat, ignoret. Videamus ergo

CAP. III.

C A P. III.

De

Consiliis & subsidiis pro obtinenda
victoria.

§. LXIII.

EXtinctio vel remotio adpetitus & auersationis sententia per libera rationis pronunciata dicitur *victoria moralis*. Eadem ergo, qua ad libera rationis pronunciata peruenimus, victoriam moralem consequamur via.

SCHOLIUM.

Scite de præcipuis huc pertinentibus agit WOLFIVS in Phil. Mor. Germ. Part. I. Cap. III. vbi doctrinam de *εὐδαιμονολογία* optime tradit; vid. etiam HOFFMANN von der Zufriedenheit Lib. I. qui eandem materiam ex sanæ rationis principiis diserte & cum adfectu proponit.

§. LXIII.

Ratio auersationis vel adpetitus in diuerso bonum vel malum representandi modo continetur (§. V, XXV, XXVI.) is autem facultati cognoscitiuæ proprius est. E. subsidia, quæ ad emendam facultatem cognoscitiuam faciunt, hic etiam præcipue in censum veniunt.

Aliter: Quia non possumus aliquid auersari vel adpetere sine motiuis (per pr. Metaphys.) motiuum autem dicimus representationem boni vel mali in obiecto quodam obuii; representatio ista vero ad facultatem cognoscitiuam pertinet (per def.) E. si bonum verum adpetere & malum verum auersari debemus, seu

E

victo-

victores luctæ huius arduæ euadere; de bono & malo conuinci debet intellectus. Vnde pronò nisi fluit, non nisi per conuictionem intellectus perfectiorem fieri voluntatem.

§. LXV.

Quia autem non dicimur *conuinci*, nisi de re quadam certi euadamus, seu veritatem illius cognoscamus: cognitionem rerum adpetendarum vel auersandarum, si superiores ex hoc prælio discedere velimus, necessario habere debemus certam (per def.) Id autem fieri non poterit, nisi facultatis cognoscitiuæ & adpetitiuæ partem inferiorem & superiorem, quoad eius fieri potest, emendemus.

§. LXVI.

Facultatis cognoscitiua si emendetur (§. LXV.) *viuam* parit *cognitionem* i. e. talem, quæ motuum voluntatis sit eamque efficaciter ad aliquid agendum impellit; cum e diuersa parte *morua* dicatur *cognitio*, quæ hominis animum ad nihil determinatum relinquit.

§. LXVII.

Facultas adpetitiua si emendetur (§. LXV.) *firmum* præter reliquos habitus etiam enascitur seu *bonum propositum*, quod ardor est seu seria voluntas bona faciendi & mala euitandi studiosissime; atque diligentissima scopi nostri ultimi, i. e. beatitudinis & prosperitatis (§. LII.) contemplatione non modo alitur; sed etiam corroboratur, ita quidem, vt in promptitudinem euadat quam facillime.

SCHOLIION.

Habitus iste animi secus etiam *constantia in bono* dicitur, sicuti oppositum eius *inconstantia in bono* recte dici potest, quæ vitium est, firmum facile relinquendi propositum, & nisi diligentissime observetur, in *inconsiderantiam* degenerare solet. e. scopi sui ultimi obliuionem; vt & *dominium prauarum cupiditatum* producere, quod Græci ἐπιθυμῶν vocant, ab ἐπι & θυμὸς, quod nimirum mens, quasi nebulis quibusdam obducta, in perpetua caligine versetur nunquam aut ægre ad serenitatem peruentura. vid. SVICERI Theſ. Lingu. Græcæ ad h. v. & SVIDAE Lexicon Græcum Cantabrigiæ 1705. ex edit. Kùsteri ad vocem ἐπιθυμῶν, vbi dicit, ἐπιθυμῶν est appetitio a ratione auersa, sub qua hæ species collocantur: σπένδνς, μῖσος, Φιλωνεῖα, ἐργῆ, ἔργος, μῆνις, θυμὸς. LAERTIVS etiam Lib. VII. Segm. CXIII. ἐπιθυμῶν ἐστὶν ἄλογος ἕρεξ, rectissime tradit.

§. LXVIII.

Pro confirmando aux, si vel *inconstantia in bono* vel *inconsiderantia* (§. LXVII.) violatum fuerit, *renouando hocce propositio tria* potissimum cum peritissimis morum magistris *suppeditamus subsidia*: serium nimirum felicitatis studium; summam iudicandi dexteritatem; & crebram actionum suarum examinationem, qua iterum specialiora pro scopo nostro ultimo obtinendo continent & ostendunt adminicula.

§. LXVIII.

Primum, cuius ope in palaestra nostra coronantur *athletæ serium est felicitatis studium*, quod, quia perfectionem hominis qua internum & externum statum pro

scopo habet, (per def. coll. §. LII.) in eo potissimum consistere debet, ut viam finis istius supremi & remedium (seu finium intermediorum) habeat cognitionem. Nemo aliquid vult, nisi vel sensu, vel intellectu representatum; vel utroque perceptum ut bonum. Quo maior itaque rerum perspicientia, i. e. ratio, quo distinctior earum consideratio; eo magis excolitur virtus, tanquam finis intermedius ad finem ultimum, qui felicitas est. Ita cum celeberr. CANZIO philosophamur ad ductum libri nuperrime editi: *Disciplinae moral. omnes &c.* §. 620.

§. LXX.

E. nulla virtutum intellectualium sine detrimento carere potest luctam nostram tentaturus.

SCHOLION.

Idem indicare voluerunt poetæ fabula illa de Hercule in biuio constituto, de quo PERSIUS Sat. V.

*Cumque iter ambiguum est & vita nescius error
Diducis trepidas ramosa in compita mentes.*

& TULLIUS Lib. I. de Officiis, qui locus dignus nobis, ut aliqua ex parte excriberetur, visus est. *Herculem, Cicero inquit, cum primum pubesceret, exisse in solitudinem: atque ibi sedentem diu secum multumque dubitasse, cum duas cerne-
ret vias, unam voluptatis, alteram virtutis, veram ingre-
di melius esset: Hoc Herculi, Iouis saturo edito, potuit fortas-
se contingere: nobis non item, qui imitamur, quos cuique
visum est atque ad eorum studia instruatque impellimur &c.*

§. LXXXI.

§. LXXI.

Alterum, quod in arenam descendentibus suppetias fert, momentum, *iudicandi* diximus *dexteritatem* i. e. habitum ipsas rerum relationes seu finium intermediorum cum ultimo & supremo conuenientiam & disconuenientiam perspicendi; & quidem, *quo* magis exploratum & perspectum habemus, quæ actiones ad perfectionem nostram spectent, quæ minus: *quo* solertius casus circa negotii cuiusdam executionem existuros ponderamus: *quo* magis subsidia excogitata negotio patrando adcommodata sunt: *quo* certius omnia impedimenta præuidentur, præuisa remouentur: denique *quo* cautius & circumspectius singula conficiuntur: eo maior & perfectior erit ista iudicandi dexteritas.

SCHOLIION.

Hunc in modum & hac de re CANZIVS in libro modo laudato §. 657. elegantissime de speciali erga intellectum officio ita disserit. *Sapientia maxime de actionibus felicitati subordinandis iudicat. Actiones felicitati non possunt inseruire, nisi de earum intrinseca bonestate certus sit. Actionum bonestas ex lege æstimatur, quæ propositionem generalem format. Præsens autem actio rem facti offert. Vbi factum, ad quod generalis regula applicatur: ibi Syllogismi propositio maior & minor: ibi & scientia, quæ Syllogismi nititur, idea. Nititur nimirum omnis ista ratiocinatio utilissimæ illi obseruationi, in conscientia perfectum delitescere Syllogismum; scilicet συντήρησις, συνείδησις & συμπέπρασµα, quæue dexterrimam iudicandi facultatem inuoluit.*

§. LXXII.

Tertium luctantium subsidium crebram diximus esse.

esse actionum suarum examinationem & quidem ita institutam, vt tempore matutino animo ab omnibus curis & molestiis vacuo totius diei acta definiamus & constanti animo perficiamus: vespertino autem peruestigemus, quanta propositum nostrum ceperit aut incrementa, aut decrementa.

SCHOLIION.

Quantas examen istud secum ferat utilitates, iam Pythagoras cognitum habuit & perspectum; is enim in aureis suis carminibus id sequenti modo commendat:

Μηδ' ὕπνον μαλακοῖσιν ἐπ' ὄμμασι προσδεξάσθαι
 Πρὶν τῶν ἡμερινῶν ἔργων τρεῖς ἑκάστον ἐπελθεῖν
 Πῆ παρέσθην; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθην,
 Ἀρξάμενος δ' ἀπὸ πρώτου ἐπέβημι. καὶ μετέπειτα
 Δεινὰ μὲν ἐκπρήξας ἐπιπλήσοιο. χρηστὰ δὲ τέρας
 Ταῦτα πόνει, ταῦτ' ἐκμέλετα. τέτων χεῖρ' ἐρεῖν σε
 Ταῦτά τε τῆς θεῆς ἀρετῆς εἰς ἔχνηα θήσει.

de quo examine tersam conditam esse recordor a ROTHIO dissertationem, cuius præcipua momenta exhibentur in Tom. I. der gründlichen Auszüge aus den neuesten Theologisch, Philosophisch und Philologischen Dissertationen. WOLFIVS etiam id summopere commendat in den vernünftigen Gedanken von der Menschen Ehre und Vassen sequenti ratione §. 173. Damit wir aber diese Untersuchung, de examine conscientiae loquutus pergat, nicht leicht aussagen, so ist rathsam, daß man eine solche Zeit dazu erwahle, da man nicht allein von andern Verrichtungen am wenigsten gehindert wird: sondern sich auch dieses Vorhabens am bequemsten erinnern kann. Weil nun diese Umstände sich bey der Zeit befinden, wenn wir des morgens aufwachen, oder des abends schlaffen gehen: so werde ich hoffent-

hoffentlich keinen unrechten Rath ertheilen, wenn ich folgende Regeln vorschreibe: 1) wenn man frühe erwachet, soll man bedenken, was den Tag über nothwendig zu thun ist, und was durch dessen Veranlassung sonst etwan noch vorkommen kann. 2) Hierauf soll man sich bemühen zu untersuchen, was eine jede von diesen Handlungen zur Vollkommenheit unsers innerlichen und äussern Zustandes beytragen, oder auch, wie sie vielleicht selbiger nachtheilig seyn kann. 3) Wenn man schlaffen gehen will, soll man sich auf alles besinnen, was man den Tag über gethan und unterlassen hat, und endlich 4) untersuchen, wie viel wir dadurch zu Erhaltung unserer letzten Absicht beygetragen. Possen hic adnotare, quæ de examine conscientiae Christiano præcipiuntur: sed alium forte aliquo tempore fore credo locum, ubi pro materiae huius dignitate ex instituto de eadem agere facultas erit & otium.

§. LXXIII.

Cum vero momenta ista omnia habitus sint & perfectiones partim intellectuales, partim voluntatis, (per pr. Physch.) *indefessam ea exercitationem postulare nobis etiam non momentibus quivis intelliget, dulcem tamen & summa suavitate conditam, cum vitiis nihil detestabilius; statu pravorum hominum nihil miserius; summæ autem beatitudinis ac prosperitatis possessione & fructu nihil incundius sit & amabilius.*

§. LXXIV.

Sed pugna, quæ hoc vsque ineunda fuit, velitatio potius dicenda, quam pugna: nunc virtutis alumno cum *sensibus imaginatione, phantasia & affectibus* in aciem descendendum & congregiendum cum occultis, quas in imo pectoris fouet, cupiditatibus atque tam diu collutandum, donec in plenam adferta libertatem voluntas triumphet.

SCHO-

SCHOLION.

Audiamus de pugna hac EPICETVM apud ARRIAN. Diff. Lib. II. Cap. XVIII. differentem. *Is vere est studiosus, qui se contra tales phantasias (vanas autem & inanes prauorum illecebras recensuerat) exercet. Consiste miser, ne te auferat imaginatio. Magnum certamen est, diuini operis functio, de regno certatur, de libertate, de felicitate, de tranquillitate animi. Memineris Dei, illum inuoca auxiliatorem, vt solent nauta in tempestatibus inuocare Castorem & Pollucem. Cum quo plures consentiunt, licet diuino lumine non collustrari, quos accurate recenset PASCHIVS in Libro, de varijs moralia tradendi modis. Satisfiet etiam lectoris desiderio in HASSENI Synopsi scientiæ de prudentia morali vniuersa & in GENZKENII Phil. Practica, vbi illa etiam occurrit, quæ nobis tanquam meliora a Deo ipso edoctis hac in re conueniunt ad certamen hoc bono omine finiendum.*

§. LXXV.

Ne exemplis careat nostra demonstratio, facundissimum citabimus C V N Æ V M in Oratione X. ita de Nerone in palæstra hac ad incitas redacto orantem: *Tali cum esset ingenio, subita iuuenem sui cepit obliuio. Pro continentia libido, pro lenitate feuiria & plus quam ferina immanitas animum eius peruasere. Tandem cum deos hominesque testes ac vindices facinorum timeret, eo se perductum sensit, vt non liceret mutare mores. Perseuerandum fuit; nec ad meliora patebat regressus. Scelera enim sceleribus ruenda erant; infelicissimus autem est, cui iam esse malo necesse est: iam enim libertatem amisit. Lysimachus olim sui victus se & exercituum suum Getis in manus dedit; dein, deditione facta, cum bibisset, exclamauit, miserum se, qui tantillæ voluptatis gratia tantum regnum amisset. Idem Neroni dicere licuit. Vbi enim animi*

animi pravis adfectibus semel motum gesserit, & ad scelera prolapsus est, non potuit denuo ad virtutem remigrare. Quod in omnibus rerum suarum parum providos auctor facundissimus dicitur voluit.

§. LXXXVI.

Attentio facultas dicitur efficiendi, ut ex perceptione totali partialis quaedam reliquis omnibus clarior fiat, eaque, si in totius perceptionis partes successiue dirigatur, reflexio dicitur. Vtraque harum facultatum sicuti exercitatione augetur potest ad gradus vsque eximios (per exp.): ita per sensus (§. X.) phantasiam & adfectus (§. XXIX.) non modo turbari: sed etiam debilitari potest. Turbatio autem & debilitatio attentionis & reflexionis confusas parit & indistinctas rerum representationes (per pr. psych. emp.) istæ iterum adperitum & auersationem sensitiuam (§. XXIV.) & quidem pro diuersis vehementiæ suæ gradibus (§. XXXI, XXXII.) diuersam; quæ inclinationes & reclusiones ut confusæ, euitandæ sunt & supprimendæ a facultate adpetitiua superiore (per demonstrata Cap. II.) E. cum sensibus, imaginatione & adfectibus colluctandum etiam erit virtutis alumno.

§. LXXXVII.

Representationes falsæ a sensibus dependentes, & quidem vel sensationes ipsæ, vel ratiocinia ex sensationibus formata dicuntur *fallacia sensuum*. E. fallacias sensuum oppugnet virtutis studiosus necesse est. Cum vero sensationes ipsæ, positis omnibus ad sentiendum requisitis, fallere nequeant (per pr. psych.) ratiocinia inde formata potissimum examinanda erunt atque

F

viti-

vitium vel in forma vel in præmissarum vna deprehendatur.

§. LXXVIII.

Imaginatio cum facultas sit ideas rerum absentium denuo producendi (per def.) facile nobis malum sub specie *iucundi*, *honesti* vel *utilis* & vice versa bonum sub specie *molesti*, *indecori* & *damnosi* suggerit: adeoque appetitum vel auersationem sensitiuam excitat (§. XXIV.) vterque casus autem materiam luctæ suppeditet (§. XXXVIII. & XXXX.) sequitur imaginationi etiam frenum esse iniiciendum & coercendam eam quam solertissime.

SCHOLIION.

Quantum *corrupta imaginatio* detrimenti ferat, in vado est & sexcentis illustrari posset exemplis, quæ re publicam sacram & civilem tam diu turbant diu exarantque, donec eiiceretur sentina talis & remoueretur aut sæculari brachio, aut morte, cuius farinae hominem DIPPELIVM fuisse, ardelionem illum sub nomine CHRISTIANI DEMOCRITI famigeratissimum, auctor continuationis Historiæ Ecclesiasticæ Heinshianæ, quæ Ienæ prodit, in Continuatione quinquennii primi recte testatur pag. 1295.

§. LXXVIII.

Ad opprimendam eam autem sequentia superbia ferens consilia, vt a) veras rerum olim habitatarum ideas nobis in mentem reuocemus earumque moralitatem intrinsecam &, quia omnes hominum actiones connexæ sunt, effectum perlustremus, qui si legitimus fuerit & salutaris, vltiorem cognitionis illius perfectionem quaramus; si vero noxius & multorum malorum causa, anguem

quem in herba latentem fugiamus: β) vt perlustratis ita & examinatis repræsentationibus nostris filum earum quam celerrime abrumpamus atque ad meliorem mentem adplicemus & γ) otium, quo plerumque sese idearum de vitii suauitate oblectare miseri solent mortales, ob præclaram illam & præstantissimam mentis nostræ, quæ nunquam otiosa esse potest, indolem summa cura euitemus.

SCHOLION.

Antiquissima, sed verissima etiam est paroemia Græcorum: τὸ ἀργεῖν καὶ τὸ χολαίζειν ἔπειθαι ταχέστερα πολυπραγμονεῖν.

§. LXXX.

Idem etiam, immo rigidius & pertinacius, cum adfectibus ineundum est certamen. Cum enim adfectus non modo ex confusis rerum repræsentationibus orientur; sed confusionem etiam in mente producant quam maximam (§. XXIX.) vtrumque autem lege naturæ prohibitum sit, quia statum nostrum deteriore reddat (§. LVIII, XXII.) adfectus etiam sub imperium redigendos esse sua luce radiat.

§. LXXXI.

Adfectus diuersos vehemens admittunt gradus. Philosophi morum præcepta tradentes eorum tres constituunt classes; scilicet *propensionem*, in qua se mens passiuè tantum, *consensum & imperum*, in quibus se mens actiue habet; atque iterum vel vt nascentes, vel vt robustiores considerari queunt: vtrisque autem antidorum aliquod præparabimus.

§. LXXXII.

Propensio seu inclinatio hic denotat, quidquid animo nostro sine prauo exercitio inexistit & potentiam agendi acquirere potest; dicitur etiam *dispositio naturalis*, cui prauo exercitio vel repetitione actuum similium *promittudo* respondet; sicuti aëtus dissimiles *difficultatem agendi* seu *desuetudinem* producunt. Propensio ista in obiectum si, non habita boni vel mali in eodem obuiatione, adprobetur, *consensum* parit, qui facillime in *impetum* degenerare potest; si nimirum propensio & consensus celeriter cum desiderio complementi coniungantur.

§. LXXXIII.

Propensionem talem ad patranda legi naturæ contraria in omnium hominum præcordiis deprehendimus, quæ tantum *ratione temperaturæ sanguinis, educationis, conuersationis, consuetudinis, ætatis* diuersis sese modis exferit aut fomitis instar & ignis fauilla tecti in pectore nutritur magnum data occasione incendium excitatura.

SCHOLIION.

Quod Philosophice hic & proletarie tantum a nobis delineatum proponimus momentum, Theologice aliter & maior cura tractandum est, utpote, ubi origines propensionum malarum & altissimæ, quas egerunt, radices cum subsidiis eas euellendi sufficientissimis præscribuntur, vid. BAYM-GARTENII Theol. Moral. Cap. IV. §. 45.

§. LXXXIII.

Suppressio propensionum possibilis est atque suppressione consensus & impetus facilior. Cum enim animus in iis sese passiuè tantum habeat (§. LXXXI.) & promittudine qua-

quadam ad quæ sita per repetitionem actuum dissimilium difficultas agendi seu defuetudo oriatur (§ LXXXII.) ea autem obtenta propensio suppressa fit: propensionum suppressionem non modo possibilem: sed etiam suppressione consensus & impetus faciliorem esse in aprico est.

§. LXXXV.

Modus autem suppressionis huius commodissime & per compendium veluti fit per representationem contrarii, atque ut omnes nostræ propensiones suspectæ nobis videantur & taxandæ tamdiu, donec eas cum fine nostro ultimo & capto bono proposito comparemus. Qua comparatione instituta aut bonas aut malas deprehendemus propensiones nostras easque vel sequemur vel suppressimus.

§. LXXXVI.

Suppressio consensus etiam possibilis est; sed difficilior suppressione propensionum. Cum enim consensus in animo nostro active se habeat (§. LXXXI.) adeoque reluctantibus etiam nobis contrarios excitare queat habitus, qui pro diuersis suis gradibus vehementiores sunt; iis autem resistere difficultas fit, non tamen tam magna, ut plane superari nequeat; contrariis porius habitibus, licet maiore vi & tempore longiore, suppressenda: suppressionem consensus etiam possibilem; sed suppressionem propensionum difficiliorem esse demonstratum est.

§. LXXXVII.

Suppressio imperus etiam possibilis: sed difficillima omnium est. Cum enim & in eo animus sese active habeat (§. LXXXI.) insuper propensio & consensus in eodem

concurrant & celerrime cum desiderio complementi coniungantur (§. LXXXII.) atque ob copiam representationum simultanearum maxima in animo confusio oriacur (§. XXIX.) multis autem resistere magis arduum fit, quam vni: omnium difficillimam suppressionem impetus esse euictum est.

§. LXXXVIII.

Eadem adfectuum nascentium vel iam robustiorum (§. LXXXI) ratio est. *Nascentes* suppressere conducet, antequam iis deletetur animus aut ad imperum peruenerint. Si autem vires iam adquisuerint & *robustiores* facti fuerint, sequentia obseruantia neminem poenitebit; α vt feruescente tali in animo æstu quædam ad attentionem & reflexionem adhibendam interponatur β vt sibi ipsi vim inferat constitutus in tumultu tali mortalis, ne in eo aliquam actionem suscipiat, sed quidquid occurrit, potius suspendendum censeat; & γ defæuiente tempestate in causam, quæ tantus motus excitauerit, inquirat; vbi plerumque sese ipsum inconsiderantiæ aut alius cuiusdam vitii reum deprehendet.

SCHOLION.

Perplacuit nobis, quod veterum non nemo alteri irato dedisse fertur, consilium; scilicet, ne quid ageret antequam alphabetum Græcum recitasset. Nec non illud SOCRATIS seruo dicentis: *Caderem te, nisi irascerer.* Legi meretur & SENECÆ de Ira Lib. III. Cap. XII. *Maximum, inquietans, remedium iræ dilatio est; vt primus eius seruor relaxescat & caligo, quæ premie mentem, aut residat, aut minus den-*

densa sit. Quædam ex his, quæ te præcipitem ferebant, horâ, non tantum dies molliet: quædam ex toto evanescent. Si ita hoc erit petita aduocatio, adparebit iam iudicium esse non iram. Quidquid voles, quale sit, scire, tempori trade, nihil diligenter in fluctu cernitur. Quod de adfectu iræ præstantissimus iste morum præceptor tradit, in omnia quam rectissime quadrat adfectuum genera.

§. LXXXIX.

Quare coronidis loco id tantum, quod olim de Parthis dicebatur, quod nimirum *fugiendo vincerent*, ad omnes animi motus feliciter compescendos serio commendamus virtutis studiosis & occasiones aliasque illecebras fugiendo æquo eos Marte arduum hoc negotium prosperrime confecturos esse confidimus.

SCHOLIION.

Conspirant cum hac cautela nostra aurea illa EPICTE-
TI verba: Ἀλλήτῃ ἐν αὐτῇ δύνασαι, εἰάν τις μηδὲν ἀργῶνα
καταβείνης, ὃν οὐκ ἐστὶν ἐπὶ σοὶ νικῆσαι. Non possumus et-
iam, quin, cuius testimonii lubentissime utimur, HIERO-
NYMI FREYERI, Inspectoris & Præceptoris mei paren-
tis instar pie venerandi, citem Programmata pag. 449. &
605. sqq. in quibus consilia quam maxime salutaria & pro-
batissima, ad rem nostram etiam optime facientia inveni-
untur.

§. LXXXX.

Claudimus igitur opellam hanc pane extempo-
ralem

ralem suppeditatis, quæ ex ratione peti queunt & adhiberi (quo autem successu, nunc non disquiremus) subsidiis consiliisque: alia, *præstantiora & validiora*, quæ ex perfectionibus diuinis, ex opere redemptionis per Sospitorem nostrum benignissimum præstitæ aliisque virtutibus & officiis christianis peti possunt & debent, subsidia alii, si DEVS vitam & vires largitus fuerit, & loco & tempori reseruantur.

S. D. G.

MNENO-

MNEMOSYNON
AMORIS ET OFFICII
VIRO
CLARISSIMO, NOBILISSIMO,
DOCTISSIMOQUE
IOANNI BRVCKNER

SVMMOS PHILOSOPHIAE ET ARTIVM LIBERALIVM

HONORES ACADEMICOS

IN

ILLVSTRI AD ALBIM ACADEMIA

EX MERITO CAPESENTI

ERECTVM

AB

AMICIS EIVS INTEGERRIMIS
HALENSIBVS ET WITEMBERGENSIBVS.

PROPERTIUS Lib. III. Eleg. I.

*Nam neque pyramidum sumus ad sidera ducti
Nec Ionis Elei caelum imitata domus.*

Nec Mausolei diues fortuna sepulchri

Morris ab extrema condicione vacat.

Aut illis flamma, aut imber subducet honores

Amorum aut ista pondera vixta ruent.

Aut non ingenio questum nomen ab aeo

Excidet: INGENI STAT SINE MORTE DECUS.

MVsa felicem facilemque venam,
Largiter fusos latices Hyantis,
Omnibus rectum numerisque plenum
Suggere carmen.

Tange tu nervos citharæ sonantis
Atque phœbeum modulamen adfer,
Verba, quæ cantus redolent amico
Carminè dignos.

Dignus illustres hodie meretur
Laureas noster gracilique fronde
Nunc coronandus meritos honores
Sumit amicus.

Vota Salanis peramica Mufis
Iungit & læta facie salutat
Docta BRVCKNERI sapientis ora
Ductilis Albis.

Hospites vires Heliconis omnes
Colligunt, lætis manibusque plaudunt
Atque tam caro capiti coronam
Sertaque nectunt.

Serta non pigris studiis parata,
Parta constanti serie laborum,
Parta non paruis leuibusque curis
Læta brabea.

Sic decet sacris operam nauare
Litteris, rectam placitis Sophorum
Optimis mentem dare percolendam,
Pramia confert.

Præmium veri sapienter, atque
Mente subtili placidaque lecti:
Præmium iusti, meritum bonique
Perbene culti.

Scilicet sanctus pietatis ardor
Atque virtutis studium perenne
Clara cultori cupido propinat
Munera mentis.

Dignitas, cultus, decus atque fama
Nominis grati celebrisque tales
Ornat & iustos sequitur labores
Gloria iusta.

Hæc TVVM munus pariter putamus:
Has TVAE fronti pariter paramus
Laureas, myrthos, hederasque lætas
DOCTE MAGISTER.

Docte, quem septem studio per annos
Sacra Musarum coluisse magno
Optimi turis cumulo Salanis
Constat Athenis.

Constat. Hinc verum pretium paratur.
Ipsa TE virtus, studiumque recti,
Candor insignis, labor atque feruor
Improbis ornant.

Sique doctrinae reputetur amplae
Ambitus: certe TIBI iure summo
Splendidas confert tribuitque lauros
Nostra Thalia.

Cuius ardori pia coniugamus
Vota, TER SANCTVM precibus rogantes
NVMEN, vt nomen beet & secundet
BRVCKNERIANVM.

Wittenberg, Diss., 1739 (A).

Sb

v778

MEDITATIONES PHILOSOPHICAE
DE
LVCTA
FACVLTATIS ADPETITIVAE
INFERIORIS ET SVPERIORIS

QVAM
NVTV AMPLISSIMI PHILOSOPHORVM ORDINIS

PRAESES
IOANNES BRVCKNER
PHILOSOPHIAE ET AA. LL. MAGISTER

PVBLICAE ERVDITORVM VENTILATIONI

H. L. Q. C.

SVBICIT

DEFENDENTE

IOANNE PAVLO VINHOLD
GEDANENSI.

WITTEBERGAE MDCCXXXIX.

